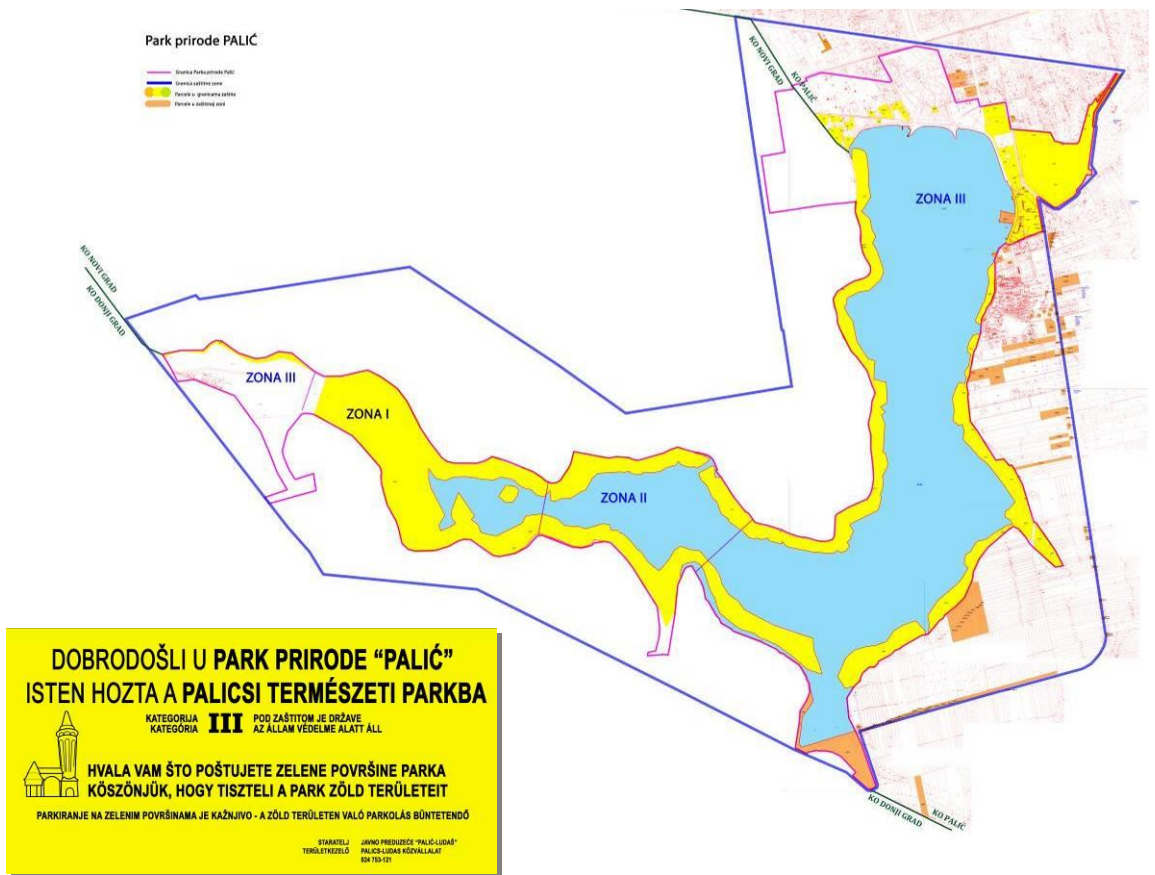

Plan upravljanja PARKA PRIRODE "Palić" za period 2011-2012

Plan upravljanja Parka prirode "Palić"

2011-2012

Uvod

Tokom 2011 godine Pokrajinski zavod za zaštitu prirode je završio terenska istraživanja i sačinjen je *Predlog za zaštitu područja III kategorije Park prirode „Palić”*.

Nakon javne rasprave u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, u kojoj su učestvovali svi zainteresovani subjekti i korisnici koji su dali svoja mišljenja dokument je upućen Gradu Subotici u dalju proceduru. Na osnovu ovoga se uskoro očekuje da nakon dobijanja saglasnosti nadležnog ministarstva, Skupština grada Subotice donese novi akt o proglašenju zaštićenog područja "Palić". U skladu sa članom 42 Zakona o zaštiti prirode, smatra se da je postupak zaštite pokrenut i da kao okvir zaštite važe prostorna i režimska opredeljenja iz Predloga.

Do donošenja novog akta i izrade i donošenja novog Plana upravljanja zaštićenim područjem kao okvir za planiranje upravljanje služice *Plan upravljanja Parka prirode "Palić" 2006-2010 godine* i *Predlog za zaštitu područja III kategorije Park prirode „Palić”* (prostorni koncept sa predloženim režimima zaštite). To su osnove na kojima je sačinjen ovaj Plan upravljanja ograničen na period do implementacije novog akta o zaštiti.

Prikaz glavnih prirodnih vrednosti

Park prirode "Palić" nalazi se na severu Vojvodine, južno od naselja Palić. Od grada Subotice udaljen je 7 km u jugoistočnom pravcu. Zauzima površinu od 713 ha sa zaštitnom zonom od 869 ha. Obuhvata zaštićenu prostornu celinu kulturno-istorijske baštine Palića, koja sa urbanim i fizičkim strukturama doprinosi vrednosti zaštićenog prirodnog dobra. Osnovu zaštićenog dobra čini Palićko jezero. Smešteno je između Subotičke peščare i lesne zaravni Telečke. Zbog konfiguracije terena ovo jezero je predstavljalo akumulaciju atmosferskih voda, a imalo je i priliv izdanskih voda, naročito iz pravca severne obale. Palićko jezero se svrstava u tipična panonska, plitka, stepska jezera, koja su u prirodnom stanju bila zaslanjenog karaktera.

Park prirode "Palić", pre svega kao vodeno stanište, ima veoma značajnu ulogu za mnoge biljne i životinjske vrste regiona, a naročito grupacije ptica vezane za ovakav tip staništa. Zbog izrazite fragmentacije suvozemnih i priobalnih staništa, područje je veoma osetljivo. Ostaci stepa i staništa vodoplavnih šuma veoma su degradirani i zastupljeni su na malim površinama. Floru Parka prirode "Palić" karakterišu biljke širokog biljnogeografskog rasprostranjenja sa malim brojem retkih, zaštićenih vrsta

Pored autohtonih prirodnih vrednosti, u Parku prirode nalaze se očuvane parkovske površine sa raznovrsnom ukrasnom dendroflorom i dekorativnim jedno- i višegodišnjim vrstama, koje obogaćuju sadržaje prirodnog dobra, jer hortikulturno

uređeni prostori pružaju jak estetski doživljaj, a istovremeno predstavlja značajno stanište životinjskim vrstama šumskog staništa.

Stari deo parka, tzv. *Veliki park* predstavlja najdekorativniji deo sa očuvanim stilskim elementima neoklasičnog banjskog parka. Na ovim površinama se nalazi najviše sezonskog cveća raskošnog kolorističkog efekta. Ovaj deo ima svoj značaj kao kulturno-istorijski spomenik i spomenik pejzažne arhitekture. *Veliki park* je nastao dugogodišnjim uređivanjem prostora oko Banje Palić sredinom XIX veka. Ima sva obeležja uređenih banjskih parkova iz perioda secesije. Osnovna vrednost je očuvanost prostorne celine i pejsažnog izgleda, kao i očuvanost glavnog fonda dendro materijala. Tokom 1978. godine stavljena su pod zaštitu i tri stabla u okviru parka, dva *Taxodium disticum* – močvarna čempresa i jedan *Fraxinus angustifolia*-poljski jasen.

Stanje životne sredine

U današnjem obliku to je sekundarni vodeni biotop sa uređenim vodnim režimom, izložen brojnim negativnim uticajima iz okruženja i zbog toga znatno degradiran. Zahteva redovne mere gazdovanja u cilju očuvanja prirodnih vrednosti i razvijanja novih funkcija

Dugogodišnja kumulacija nutrijentnih elemenata u vodama jezera dovela je do pojava eutrofizacije. Taloženje velikih količina mulja ubrzava proces sukcesije ekosistema jezera i utiče na menjanje njegovog ekološkog karaktera. Rekonstrukcija i preuređivanje postojećeg prečištača otpadnih voda grada Subotice u periodu 2005.-2008. god. rešila je samo deo ovog problema. Zato je pitanje sanacije jezera Palić nezaobilazno u narednom periodu.

Na status jezera utiče i primarna organska produkcija koja nastaje kao posledica unosa značajnih količina nutrijenata u vodi. Kao rezultat sopstvene organske produkcije stvaraju se značajne naslage mulja na dnu jezera. Uticaj ovih naslaga na kvalitet vode jezera je veoma nepovoljan. Pod određenim uslovima nastaju anaerobni procesi i stvaraju se produkti koji toksično deluju na živi svet i prilikom kombinacije sa drugim ekološkim faktorima mogu da dovedu do totalnog pomora živog sveta u jezeru. Na ovo ukazuje i loše stanje živog sveta jezera što je najočitije kod ribljeg fonda.

Između nataloženog mulja i jezerske vode dolazi do stalne razmene materija pa dovođenje kvalitetne vode (sa niskom koncentracijom organskih materija i biogenih soli azota i fosfora) nakon rekonstrukcije UPOV-a ne bi dovelo do brzog poboljšanja kvaliteta vode kao ni stanja jezera. Zato je, pored obezbeđivanja napajanja jezera sa prečišćenom vodom odgovarajućeg statusa neophodno i uklanjanje postojećih naslaga mulja iz delova korita jezera.

Pregled aktivnosti, delatnosti i procesa koji predstavljaju faktor ugrožavanja

Svi nabrojani subjekti i aktivnosti imaju uticaj na jezero Palić. U planskom periodu će se u okviru redovnih aktivnosti upravljača i drugih nadležnih pratiti stanje i kordinirati potrebne aktivnosti za sprečavanje ugrožavajućih uticaja.

- Prečištač
- Difuzno zagađenje
- Razvoj banje Palić
- Razvoj naselja Palić
- Industrijska zona
- Poljoprivreda

Dugoročni ciljevi zaštite, očuvanja i unapređenja i održivog razvoja

Navedeni su ciljevi koji se mogu sagledati iz aspekta implementacije nove zaštite, razvijanja daljeg koncepta zaštite biodiverziteta i resursa vode jezera, ali i nastavka realizacije Master plana banje Palić.

- implementacija novog koncepta zaštite
- rad na Pravilniku o režimu vode jezera Palić
- plan i realizacija remedijacije jezera
- program monitoringa ekosistema jezera
- programi prezentacije prirodnih vrednosti
- programi revitalizacije i rekonstrukcije delova Velikog Parka, rad na zaštiti i očuvanju kulturno-istorijskih i hortikulturnih vrednosti,
- plan namene površina/plan uređenja predela
- program turističke ponude
- programi mudrog korišćenja prirodnih resursa

Realizacija ovih ciljeva će biti nastavljena i nakon prelaznog perioda u kojem će važiti ovaj dokumenat uz uključivanje i novih ciljeva koji će se pojaviti kroz implementaciju nove zaštite.

Analiza i ocena uslova za ostvarivanje tih ciljeva

Plan upravljanja za prelazni period obuhvata dvojake zadatke. Jedni su nastavak započetih aktivnosti, a drugi predstavljaju najnovije zadatke usled implementacije novog akta zaštite, projekta remedijacije mulja i razvoja kroz Master plan banje Palić. Sve ove aktivnosti treba da obezbede unapređenje ekosistema i biodiverziteta i usklade potrebe razvoja sa očuvanjem prirodnih resursa. Obuhvata planirane aktivnosti ne samo Upravljača nego i svih subjekata i korisnika područja sa ciljem očuvanja prirodnih vrednosti.

Uslovi za njegovu realizaciju su:

I Finansijska podloga i podrška razrađene prema subjektima koji su u obavezi da učestvuju u realizaciji Programa

-Lokalna samouprava-Grad Subotica

-Park Palić d.o.o.

-naknade za korišćenje resursa od strane drugih korisnika

uz iznalaženje svih ostalih koji su zainteresovani za očuvanje, zaštitu i racionalno „korišćenje” prirodnih vrednosti kroz donacije i projekte.

II Definisane godišnjih planova, urađenih na bazi Plana upravljanja,

U njima će se konkretizovani zadaci u skladu sa tekućim prioritetima i aktivnosti predviđene za realizaciju u tekućoj godini, dinamika njihovog izvršavanja i visina potrebnih sredstava, kao i izvora obezbeđenja ovih sredstava.

Naglašavamo četiri glavna osnova na kojima se programske aktivnosti mogu ostvarivati

1. Organizovanje, opremanje, kadrovska osposobljavanje upravljača
2. Obezbeđivanje finansijskih sredstava iz planiranih izvora za upravljača i druge subjekte
3. Donošenje planske i druge dokumentacije
4. Saradnja svih nadležnih i zainteresovanih subjekata

Prioritetne aktivnosti i mere na zaštiti, održavanju, praćenju stanja i unapređenju prirodnih i stvorenih vrednosti

Tokom planskog perioda opredeljene su kao prioriteti sledeće aktivnosti

- Implementacija nove zaštite (obeležavanje, obuka čuvarske službe, informisaje korisnika)
- Razvijanje i unapređivanje čuvarske službe
- Razvijanje baze podataka u funkciji upravljanja, korišćenja i monitoringa stanja u cilju definisanja projekta aktivne zaštite i boljeg čuvanja zaštićenog područja
- Razvijanje oblika prezentacije prirodnih vrednosti područja, edukativnih, rekreativnih, eko i etno turističkih sadržaja u cilju razvoja održivog korišćenja i sufinansiranja zaštite prirode
- Sprovođenje aktivnih mera zaštite (zaštita staništa zaštićenih vrsta, suzbijanje invazivnih vrsta)
- Povećanje brojnosti populacija strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta
- Smanjivanje direktnog antropogenog pritiska (kontrola kretanja i aktivnosti u zaštićenom području naročito u strožijim stepenima zaštite)
- Rad na edukaciji lokalnog stanovništva i korisnika zaštićenog područja o značaju novog koncepta zaštite i očuvanja prirodnih vrednosti
- Nastavak i realizacija projekta remedijacije jezera Palić
- Rad na ustanovljavanju novog vodnog režima,

Prioritetni zadaci naučnoistraživačkog i obrazovnog rada

U cilju uspostavljanja savremenog sistema upravljanja zaštićenim područjem i stvaranja naučno-stručne, informaciono-dokumentacione osnove o stanju i vrednostima, radi sprovođenja zaštite i razvoja, kao i sprovođenja edukacije o Parku prirode „Palić“, definisani su planski period sledeći prioriteti:

- Praćenje stanja vode
- Monotoring stanja zaštićenih i strogozaštićenih vrsta
- Kartiranje staništa retkih vrsta /mere

Nakon prelaznog perioda uključice se i druge važne teme naučnoistraživačkog i obrazovnog rada.

Planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih vrednosti, razvoju i uređenju PP "Palić"

Održivo korišćenje prirodnih vrednosti, u planskom periodu, odnosi se pre svega na:

- staništa zaštićenih vrsta
- uređivanje i upravljanje tršćacima
- korišćenje i uređenje Velikog parka.

Razvoj i uređenje prostora PP "Palić", u planskom periodu, odvijaće se u skladu sa dosadašnjim urbanističkim i drugim planskim rešenjima a u skladu sa propisima o zaštiti životne sredine i izgradnji.

Prostorna identifikacija planskih namena i režima korišćenja zemljišta u PP "Palić"

Do donošenja novog akta o zaštiti koristiće se važeći režimi zaštite iz tekuće Odluke o zaštiti ("Službeni list Opštine Subotica", br.8/96) prilikom obavljanja poslova čuvarske službe, nadzora i praćenja stanja.

Kada su u pitanju staništa strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta koja su novim aktom planirana kao površine u II i I stepenu zaštite, kroz čuvanje i nadzor pratiće se stanje ovih površina a na osnovu *Predloga za zaštitu područja III kategorije Park prirode „Palić“*.

Aktivnosti na promociji vrednosti zaštićenog područja

Za planski period ove aktivnosti će biti ograničene na

- promociju novog koncepta zaštite
- promociju značaja zaštićenih i strogozaštićenih vrsta i njihovih staništa
- promociju vrednosti održivog razvoja primenjenog na razvoj Banje Palić

Studijska, programska, planska i projektna dokumentacija potrebna za sprovođenje ciljeva i aktivnosti

Radi uređivanja uslova korišćenja područja i uređivanja odnosa sa sadašnjim i budućim korisnicima u skladu sa postavljenim zakonskim rešenjima u prelaznom periodu pratiće se poštovanje izdatih uslova zaštite prirode i na osnovu ovog Plan sačiniti godišnji program.

Nakon donošenja akta o zaštiti pristupiće se izradi

- *Akt o unutrašnjem redu*
- *Akt o naknadama za korišćenje prirodnog dobra*
- Priprema projekata i drugih posebnih programa i planova

Oblici saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom i drugim vlasnicima i korisnicima površina

Od velike je važnosti da lokalno stanovništvo prepozna svoj interes u čuvanju prirodnih vrednosti i očuvanju „lepih predela“ kao deo mogućnosti svog razvoja u okruženju zaštićenog područja (eko turizam, brendiranje proizvoda tradicionalne i organske proizvodnje)

Imajući u vidu veliku površinu zaštitne zone i brojne korisnike na ovom području, Upravljač će težište rada morati stalno bazirati na kontaktu i saradnji. Prvo tokom planiranja aktivnosti pojedinih korisnika, radi pravovremenog usklađivanja sa propisanim režimima, a zatim i tokom realizacije aktivnosti

Aktivnosti i mere sprovođenja plana sa dinamikom i subjektima realizacije plana upravljanja

Izrada Plana upravljanja PP "Palić" 2011-2012 za prelazni period do donošenja novog akta o zaštiti.

Rok: decembar 2011

Nosilac :Upravljač

Program neposrednih aktivnosti na području PP "Palić" za "Park Palić" d.o.o

Rok: decembar 2011

Nosilac :Upravljač

Izrada godišnjeg programa upravljanja za 2012.

Rok: januar 2012

Nosilac :Upravljač

Izrada godišnjeg Izveštaja o realizaciji Plana upravljanja za 2011.

Rok: februar 2012

Nosilac :Upravljač

Obuka čuvarske službe o novim aspektima zaštite.

Rok: mart 2012

Nosilac :Upravljač

Promovisanje novog oblika zaštite

Rok: kontinuirano

Nosilac :Grad Subotica, Upravljač, Park Palić do.o.

Saradnja na izradi projekta remedijacije mulja jezera Palić

Rok: kontinuirano

Nosilac :Grad Subotica, Upravljač

Praćenje stanja staništa i zaštićenih vrsta

Rok: kontinuirano

Nosilac : Upravljač, Pokrajinski zavod za zaštitu prirode

Razvijanje baze podataka u funkciji upravljanja, korišćenja i monitoringa stanja unovom prostornom obliku zaštićenog područja

Rok: kontinuirano

Nosilac : Upravljač, Grad Subotica

Priprema za obeležavanje novog područja

Rok: pred donošenje akta o zaštiti

Nosilac : Upravljač, Grad Subotica

Finansijska sredstva i druge materijalne pretpostavke za izvršavanje poverenih poslova u upravljanju PP "Palić" i način njihovog obezbeđenja

U sadašnjem trenutku *Zakonom o zaštiti prirode* uređeno je da se sredstva za zaštitu i razvoj zaštićenih područja obezbeđuju iz budžeta a u skladu sa kategorijom zaštite, iz prihoda koji se ostvare vršenjem delatnosti Upravljača (ukoliko postoji), od naknada za korišćenje zaštićenog područja i iz drugih izvora u skladu sa zakonom.

Za PP "Palić" to znači da će u planskom periodu izvori finansiranja biti:

- budžet Grada Subotica
- sredstva od Park Palić d.o.o.
- naknade za korišćenje resursa od strane drugih korisnika
- konkursi za posebne projekte

Svakodnevna praksa pokazuje da sistemski mnoga pitanja nisu jasno rešena i da postoji stalan nedostatak sredstava za realizaciju čak i osnovnih poslova u zaštiti dobra kao što su: redovan nadzor, praćenje stanja, aktivne mere zaštite, stručni kadar i oprema.

Polazeći od navedenih zakonskih rešenja i tekućeg stanja a imajući u vidu da je Planom upravljanja planirana realizacija velikog broja zadataka i zakonskih obaveza, neophodno je stvoriti uslove da se sredstva obezbeđuju iz svih potencijalnih izvora.

Sledeća finansijska tabela sačinjena po modelu koje je ove godine Ministarstvo predvidelo kao obrazac planiranja finansija za upravljače zaštićenih područja.

	Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)						
		1. Буџет РС	2. Соп. прих.	3. Буџет АПВ	4. Буџет ЈЛС	5. ДПП	6. Остала средства	Укупно
	А.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја							
	<i>А.1. Чуварска служба</i>							
	А.1.1. Бруто зараде чувара,				1.572.082			1.572.082
	А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)				117.400			117.400
	А.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило и др)							
	<i>А.2. Одржавање</i>							
А	А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада,				1.142.555			1.142.555
.	А.2.2. Материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (навести главне трошкове одржавања, без спецификације појединачних износа: обележавања и одржавања чистоће, санација и др.				1.718.497		1.800.000	3.518.497
	<i>А.3. Презентација</i>							
	А.3.1. Материјални трошкови у вези презентације вредности и развоја научних, образовних и културних функција,				50.000			50.000

	A.3.2. Заснивање информационог система/ ГИС-а и др				150.473			150.473
	Укупно А.0				4.751.007		1.800.000	6.551.007
	Б.0. Управљање посетиоцима							
Б	Б2. Центар за посетиоце (материјални трошкови изградње, опремања, одржавања)							
.	Б.3. Остали трошкови (штампање материјала и др)							
	Укупно Б.0							
	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја							
Г.	Г.1. Мониторинг				500.000			500.000
	Г.2. Реинтродукција, реколонизација							
	Г.3. Рекултивација и др.							
	Укупно Г.0				500.000			500.000
	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса							
Д	Д.3. Пројекти уређења простора (ако има материјалних трошкова, односно ако је управљач носилац пројекта)							
.	Д.5-Д.8 у даље (пољопривреда, шумарство, лов, риоболов, рибарство, туризам,)							
	Укупно Д.0							
	Е.0. Остали, некатегорисани трошкови							
Е	Е.1. Противпожарна заштита и појаве пожара							
	Е.2. Ribolovno područje						1.174.006	1.174.006
	Укупно Е.0						1.174.006	1.174.006
	Укупно планирани расходи				5.251.007		2.974.006	8.225.003